
HILLAR KÄRNER ENDAST

Maletaja Hillar Kärner sai käigud selgeks poisipõlves Teise maailmasõja aegu ja on püsinud kauni mõttemängu juures tänaseni, tühimust tundmata. Veel tänagi käib ta erinevais Eestimaa paigus maleturniiridel nooremaid kimbutamas ja võtab järjekindlalt seenioride auhindu – harva, kui konkurentidel vähimgi lootus tekib.

Ajalugu mäletab mitmeid Kärneri suuri võite, aga ka kibedaid kaotusi ja meeldejäävaid viike. Nii on ta viimane eestlane, kel õnnestus alistada tavamalepartiis legendaarne Paul Keres – juhtus see 1967. aastal Kalevi ja Jõu vahelises matsis. Veel mitmel teiselgi korral seisis Keres Kärneri vastu omavahelises partiis võrdlemisi kehvasti, kuid suutis kaotusest imeväel siiski pääseda.

Peale Kerese alistamise on Kärner saavutanud nii võite kui ka viike maailmameistriitliga maletajate vastu – alistumise märgiks on talle käe ulatanud Mihhail Tal ja Anatoli Karpov. Kõhklematult võib Kärnerit pidada üheks läbi aegade paremaks Eesti maletajaks, kes oma tippajal kuulus kindlasti maailma maletajate esisaja hulka.

Millal tegite malemänguga algust, kuidas mängu juurde sattusite? Kas perekonnas mängis keegi?

Malet õppisin mängima juba 6–7-aastasena, käigud said selgeks kuidagi märkamatult, ei mäletagi, kuidas see täpselt juhtus. Ilmselt ma pidin kõrvalt vaatama midagi, minu teada meil malekirjandust õieti kodus ei olnud, võib-olla juhtusid kätte mõned malenurgad ajakirjadest. Õpetajat ja treenerit pole mul kunagi olnud. Kuid kuni umbes 14. eluaastani oli mu põhiline kirg ikkagi jalgpall. Mängisime poistega omavahel kodumaja taga, Veskimetsas, Stroomi rannas – kõikjal, kus vähegi mängida sai. Ja nõnda hommikust õhtuni. Põhiliselt olin ma väravavaht. Füüsiliselt sain ma seega nooruses kõva ettevalmistuse. Siis ühel hetkel tõusis esile male,

ükskord pandi mind vist kodus mängima – mäletan, et andsin päris-päris noorena isale ja onule simultaani kahel laual, ma olin vist lausa teises toas ja mängisin peast.

Isa mängis mul malet nii kiibitseja tasemel, ema ei teadnud malemängust üldse midagi. Ka mu onu, ema vend, kes elas ühel perioodil meie juures, oskas natuke malet. Mu veidi üle kahe aasta noorem vend mängis samuti, täiskasvanuna ka oma asutuse eest.

Millal algas tõsisem malerindel tegutsemine?

Kooliõpingute ajal, võisin käia nii umbes 6. klassis, kui hakkas pihta metsik maleline tegevus. Meil oli üks kooliteenistuja, mitte õpetaja, Raimund Kruusmaa, kes meid poisse malega tegelemisel tagant torkis. Mul õnnestus Müürivahe tänaval asunud maleklubist laenutada vanaaegne malekell, mis tiris esimese sekundi tagant (selle aja jooksul pidi käima), ja sellega algas siis rohke mängimine.

Peetud said mitmel kujul kooli esivõistlused, paaril korral toimusid kohtumised 2. keskkooliga, kus esilaud oli Valter Kühle. Põhiline murrang hakkas peale 1949. aastast: 1949–1950 täitsin ma II järgu, seejärel I järgu ja sügisel sain esimese meistrükandidaadi palli. Võib öelda, et aastaga liikusin edasi sisuliselt kaks ja pool järku. 1950. aastal jagasin ma Vinogradovi ja Kühlega esikohta Tallinna koolinoorte meistrivõistlustel, ma olin siis 14-aastane, aga sel turniiril võisid mängida kuni 18-aastased. Vinogradov loobus järelmatšist ja Kühle ma alistasin neljapartiilises järelmatšis 3:1.

1951. aastal tulin seejärel juba Eesti koolinoorte meistriks. Hiljuti sattusid mulle pihku tolle turniiri partiid – kaotasin 4. voorus Udo Tarvele, kes oli minust aasta vanem, siis võitsin aga kümme partiid jutti ja viimases voorus tegin viigi, mis kindlustas esikoha. See võit oli omamoodi üllatus, ka minule endale. Aastaga oli toimunud mängutasemes väga suur hüpe, 1950. aastal olin Eesti koolinoorte esivõistlustel saanud 12. koha. 1951. aastal pääsesin esmakordselt Eesti meeste finaali ja sain küllaltki hea tulemuse, miinus üks ehk 9 punkti 19-st, kusjuures viie meistrükandidaadi vastu sain ma 2,5 punkti. Toona oli Eestis meistrükandidaate vähe, tšempionaadil mängiski neid viis.

Nendel aastatel juhtis Eesti noorte malet Elmar Martin, omaaegne Eesti üks paremaid pikamaajooksjaid. Tema hoolitses meie noorte eest kõigiti, korraldas treeninglaagreid, käis kaasas väljaspool Eestit toimunud võistlustel jne – ta oli meie jaoks A ja O.

1951. ja 1953. aastal tulite Eesti koolinoorte meistriks, 1952 olite samal võistlusel Udo Tarve järel teine-kolmas – kuulusite kindlalt omaeliste tippu. Noorteklassist täiskasvanute sekka üleminek ei sujunud aga sugugi valutult, esimese medali (hõbe) Eesti meeste meistrivõistlustelt saite alles 1968, esimeseks tulite esmakordselt 1970. Miks tuli häid kohti Eesti tšempionaatidel nõnda kaua oodata?

Huvitaval kombel, ma ei tea, kas ma olin liiga temperamentne või milles asi, aga Eesti esivõistlustel mängimine millegipärast ei klappinud. Võitudele järgnesid kaotused ja vastupidi. Võib-olla mõni lihtsalt küpseb hiljem. Esimese tšempionitiitlini läks 19 aastat. Ometi oli mul kuni 1970. aastani igasuguseid tulemusi, ka väga häid.

1964. aasta juulis avanes teil tänu heale esitusele aasta varem toimunud rahvaste spartakiaadil võimalus mängida meistersportlase nimetusele matši tuntud Moskva meistri Mihhail Bontš-Osmolovskiga, võitsite veenvalt 9:5. Mida sellest matšist mäletate?

Matš sai teoks tänu sellele, et toonased Eesti malejuhid toetasid mind, Helmut Luik (vanameister eelistas oma nime näha just sellisel kujul – koostaja M. S.) oli siis maleklubi direktor. Luik saatis mind Pärnus toimuvale matšile maleklubist välja sõnadega: „Kui matši ei võida, ära Tallinna tagasi tule.”

Matš algas mulle õnnetult, oma lemmikavangust – prantsuse kaitsest – sain mustadega hiilgava seisu, aga närvid olid nii pingul, et suutsin oma edu maha mängida ja esimese partii ma kaotasin. Ülejäänud 13 partiist olin parem 9:4. Bontš-Osmolovski oli Moskva Baumani-nimelise Kõrgema Tehnikakooli teaduste doktor. Ta oli toona Moskva üks paremaid meistreid, saanud linna esivõistlustel häid kohti. Minu plussiks oli see, et ta nii-öelda müüs oma puhkuse ära – talle maksti siin kõik kinni, elamine, bensiin jms, ta tuli auto ja naise-lapsega Pärnusse puhkama, kõik oli talle absoluutselt prii. Mäng mänguks, mingeid kokkuleppeid meil ei olnud, kaks korda ta pakkus mulle viiki, saatsin pakkumise põrgu, ehkki mul oli vaja meistri nimetuse saamiseks võita 14-partiiline matš vaid 7,5:6,5.

1966. aastal Vilniuses toimunud NSV Liidu meistrivõistluste poolfinaalis olite väga lähedal finaalo võistlusele jõudmisele. Et tol aastal oli finaalo võistlus ise MM-tsooniturniiriks, siis olid poolfinaalide koosseisud väga tugevad. Pärast viit järjestikust võitu vajasite Vilniuses viimases voorus vaid viiki suurmeister Aleksei Suetini vastu, ometi see ei õnnestunud ja finaaliuks jäi suletuks. Mis juhtus?